

บทบาทของตำรวจสันติบาลในระบอบประชาธิปไตย

ร.ต.ต.คมสัน สุขมาก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-989-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018396

112126501

THE ROLE OF THE SPECIAL BRANCH POLICE IN THAI DEMOCRATIC REGIME

Pol. Sub.Lt Khomsan Sigmak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-989-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของตำรวจสันติบาลในระบอบประชาธิปไตย

โดย

ร.ต.ต.คมสัน สุขมาก

ภาควิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

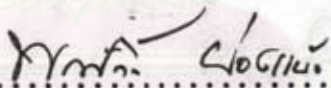
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

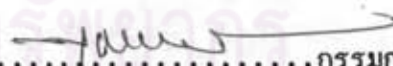
.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ จรุง สุภาพ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตนารักษ์)

ศูนย์วิทยุโทรคมนาคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร.ศ.ศ.คมสัน สุขุมมาก : บทบาทของตำรวจสันติบาลในระบอบประชาธิปไตย
(THE ROLE OF THE SPECIAL BRANCH POLICE IN THAI DEMOCRATIC
REGIME) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว , 195 หน้า.
ISBN 974-581-989-1

การศึกษาเรื่อง "บทบาทของตำรวจสันติบาลในระบอบประชาธิปไตย" มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาถึงทัศนคติและบทบาทของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจ
สันติบาลว่ามีส่วนต่อการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกันอย่างไร ในด้านใดบ้าง

ในการศึกษาเรื่องนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติ
หน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบกับการสัมภาษณ์
ผลการศึกษาพบว่า

1. ตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล
ส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามสถานภาพ
ทางเพศ, อายุ, อายุราชการ, ระดับการศึกษา, สาขาวิชาการศึกษา, ตำแหน่ง, ฐานะ
ทางเศรษฐกิจ, ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน พบว่ามีปัจจัยด้าน
สาขาวิชาการศึกษา เท่านั้นที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่าง ในระดับทัศนคติทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เมื่อพิจารณาถึงบทบาททางการเมืองของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรในฐานะที่เป็น
ประชาชน พบว่าส่วนใหญ่มีบทบาททางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย เมื่อจำแนก
ตามสถานภาพทางเพศ, อายุ, อายุราชการ, ระดับการศึกษา, สาขาวิชาการศึกษา, ตำแหน่ง
ฐานะทางเศรษฐกิจ, ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน พบว่ามีปัจจัยด้านสาขา
วิชาการศึกษา เท่านั้นที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่าง ในระดับบทบาททางการเมือง อย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ

3. เมื่อพิจารณาถึง บทบาททางการเมืองในฐานะเป็นเจ้าของงานผู้ปฏิบัติหน้าที่
ตามกฎหมายของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร พบว่า มีทั้งบทบาทที่เอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวย
ต่อระบอบประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามสถานภาพของเพศ, อายุ, อายุราชการ, ระดับการ
ศึกษา, สาขาวิชาการศึกษา, ตำแหน่ง, ฐานะทางเศรษฐกิจ, ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ
ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน พบว่ามีเพียงปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เท่านั้น ที่มีผลทำให้
เกิดความแตกต่างในระดับบทบาททางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ในประเด็นการเปรียบเทียบ บทบาททางการเมืองในฐานะประชาชน กับฐานะ
เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย ของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร พบว่าตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร
ในฐานะประชาชนคนหนึ่ง จะมีบทบาทที่สนับสนุนต่อระบอบประชาธิปไตยในระดับสูงกว่า ฐานะที่เป็น
เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิพนธ์ ร.ศ.ศ.คมสัน สุขุมมาก
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา เรือง

C430052 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD : ROLE/THE SPECIAL BRANCH POLICE/DEMOCRACY

POL.SUB.LT. KHOMSAN SUGMAK : THE ROLE OF THE SPECIAL BRANCH POLICE IN THAI DEMOCRATIC REGIME. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROF. DR. PORNSAK PHONGPHAEW ; 195 pp. ISBN 974-591-989-1.

The study of the "Role of the Special Branch Police in Thai Democratic Regime" is to identify the attitudes and the roles of the commissioned police officers who serve in the Special Branch Division in order to ascertain differences in their contribution to the promotion of the democracy in Thailand.

A method is to collect data from all commissioned police officers working in the Special Branch Division by means of questionnaires and interviews.

The finding are as follows:

1. The attitudes of the majority of the Special Branch Division's commissioned officers are in conformity with the democratic principles. However, the education disciplines cause significant differences in their political attitudes towards the democratic system.
2. As the citizens, the majority of the special Branch Police officers are playing roles relevant to the democratic principles. Again, the education disciplines are the major factor causing the significant differences in their political roles.
3. As the law-enforcement officers, their behavior can be dichotomized into the roles relevant to the democratic principles and the roles irrelevant to the democratic tenets depending on the political constraints at different periods of time. It is interesting to note that the economic factor is playing the important part in influencing the significant differences in their political roles.
4. The officers, in their capacity as the citizen, are having more opportunity to play roles beneficial to the democratic rules than when they are performing their duties as the special Branch Police officers.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง

ลายมือชื่อนิติกร ร.ต.ท. อมร งาม

สาขาวิชา การปกครอง

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พ.ต.ท. อ. ๒๖๖๖๖

ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้แนะนำการทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ยังได้สละเวลา เอาใจใส่ต่อผู้เขียนในปัญหาเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์และปัญหาในด้านอื่น ๆ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ จรุง สุกภาพ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์ ที่ได้กรุณาสัมภาษณ์ และคอยให้กำลังใจมาด้วยดี รวมทั้ง พ.ต.อ.สมยศ อรรถศาสตร์, พ.ต.อ.ประยุทธ์ ศุภจริยาวัตร, พ.ต.อ.ปรุ่ง บุญผดุง รองผู้บังคับการตำรวจสันติบาล และ พ.ต.ต.อดุลย์ ดุลย์แพทย์ ที่ได้กรุณา ให้คำสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะ ตลอดจนเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ช่วยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์นี้ตลอดมา รวมทั้งน้อง ๆ ได้ต้นไทรที่ ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลในการวิจัย รวมถึงตลอดถึงคุณเวชิราภรณ์ หิมพงษ์ อีกคนหนึ่ง ที่ทำให้ ผู้เขียนสามารถทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้

ประโยชน์ที่พึงจะมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขออุทิศให้แก่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และกองบัญชาการตำรวจสันติบาล ซึ่งเป็นสถาบันที่ผู้เขียนมีความผูกพันและรักใคร่ อย่างที่สุดทั้งสองสถาบัน ซึ่งหากไม่มีสถาบันดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนจะไม่สามารถมาเขียนอยู่จุดนี้ได้เลย

ศูนย์วิทยพัชร์พยากรณ์
ร.ต.ต.คมสัน สุขมาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตุลาคม 2535

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
รายการประกอบตาราง.....	ฉ
บทที่	
1 สถานของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ในการวิจัย.....	6
ระเบียบวิธีในการดำเนินการศึกษา.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	8
วิธีการเสนอบทวิจัย.....	10
2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย.....	11
แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง	
ในระบอบประชาธิปไตย.....	16
แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาทและความขัดแย้งในบทบาท.....	18
แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง.....	28
แนวความคิดเกี่ยวกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง.....	30
แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย...	33
แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตำรวจ.....	37

บทที่

หน้า

	แนวความคิดเกี่ยวกับตำรวจสันติบาลกับการเมือง	
	ในระบอบประชาธิปไตย.....	41
3	ประวัติและความเป็นมาของตำรวจสันติบาล.....	60
	ประวัติของกองตำรวจสันติบาล.....	60
	บทบาทของตำรวจสันติบาลกับการเสริมสร้างระบอบ	
	ประชาธิปไตยในปัจจุบัน.....	63
4	วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
	การกำหนดประชากรในการวิจัย.....	91
	การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	96
	การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	102
	ส่วนประกอบของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	104
	การดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	106
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
5	ผลการวิจัย.....	110
6	สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	151
	ข้อเสนอแนะ.....	159
	บรรณานุกรม.....	161
	ภาคผนวก.....	170
	ภาคผนวก ก.....	171
	1. แผนภาพแสดงโครงสร้างและการแบ่งส่วนราชการของ	
	กองบังคับการตำรวจสันติบาล.....	171
	2. ภารกิจและหน้าที่ของกองบังคับการตำรวจสันติบาล...	172
	3. รายนามผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจ	
	สันติบาลในอดีตถึงปัจจุบัน.....	177

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงลักษณะของประชากรที่ใช้ในการแจงนับ (ถอดแบบสอบถาม) ตามการแบ่งส่วนราชการของกองบังคับการตำรวจสันติบาล.....	92
4.2	แสดงลักษณะทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการศึกษากำหนดตามเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาของการศึกษา ตำแหน่ง สถานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจ ในการปฏิบัติงาน.....	93
5.1	ทัศนคติทางการเมืองของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ใน กองบังคับการตำรวจสันติบาลในด้านผู้นำทางการเมือง.....	112
5.2	ทัศนคติทางการเมืองของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ใน กองบังคับการตำรวจสันติบาลในด้านการเลือกตั้ง.....	117
5.3	ทัศนคติทางการเมืองของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ใน กองบังคับการตำรวจสันติบาลในด้านสิทธิเสรีภาพ.....	119
5.4	ทัศนคติทางการเมืองของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ใน กองบังคับการตำรวจสันติบาลในด้านนโยบายของรัฐ.....	122
5.5	ทัศนคติทางการเมืองของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ใน กองบังคับการตำรวจสันติบาลในด้านบทบาทต่อการเลือกตั้ง.....	125
5.6	บทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนของนายตำรวจสันติบาล ชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลในด้าน บทบาทต่อสิทธิและเสรีภาพ.....	128
5.7	บทบาททางการเมืองในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจ สันติบาล ในด้านบทบาทต่อนโยบายของรัฐ.....	130

ตารางที่

หน้า

5.8	บทบาททางการเมืองในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจ สันติบาล ในด้านบทบาทต่อสิทธิเสรีภาพ.....	133
5.9	ทัศนคติทางการเมือง(รวม)ของนายตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร (ผู้นำทางการเมือง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพ นโยบายของรัฐ).....	136
5.10	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน กับทัศนคติ ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย.....	137
5.11	บทบาททางการเมืองในฐานะประชาชน(รวม) (การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพ).....	140
5.12	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน กับบทบาท ทางการเมืองในฐานะประชาชน(รวม)ของนายตำรวจสันติบาล.....	142
5.13	บทบาททางการเมืองในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย (นโยบายของรัฐ สิทธิเสรีภาพ).....	144
5.14	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน กับบทบาท ทางการเมืองในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย.....	146
5.15	บทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนเปรียบเทียบบทบาททางการเมือง ในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของตำรวจสันติบาล ชั้นสัญญาบัตร.....	149